

HRVATSKI *glasnik*

XXXIII. godina, 9. broj

2. ožujka 2023.

cijena 250 Ft

Foto: MTI / JUDIT RUPRECH

3. stranica

Šokački bal u Santovu

6. stranica

Ženske poklade

7. stranica

95. obljetnica smrti

8. i 9. stranica

Imati i nemati

Ovih dana mjesne i županijske narodnosne samouprave sastavljaju i prihvaćaju svoje proračune za tekuću kalendarsku godinu. U njihovu financiranju nije se promijenilo ništa jer će s jedne strane i dalje dobivati dosadašnji iznos operativne potpore koja se utvrđuje s obzirom na broj pripadnika dane narodnosti u danom naselju prema podacima posljednjeg popisa stanovništva. Dakle, tamo gdje je manje od 50 pripadnika, dobit će 520 000 forinti, a gdje ih je više od toga, 1 040 000 forinti. S druge strane mjesne narodnosne samouprave dobivaju i dodatnu potporu prema obavljenim zadaćama, i to na temelju bodovanja zapisnika, donesenih odluka, uvjetno rečeno na temelju odrađenog posla. Tako je to već godinama, ali su zbog energetske krize koja je u tijeku sve cijene znatno porasle, a posebice režijski troškovi, gorivo i hrana, pa se opravdano možemo upitati kako će ostvariti svoje planove. Međutim, već spomenuto bodovanje, svojevrsno vrednovanje rada, zamrznuto je još 2020. godine, stoga će se u skladu s prethodnim godinama kod utvrđivanja potpore uzeti prosjek bodova utvrđen između 2018. i 2020. godine. Dakako, to odgovora svima koji su tih godina imali iznadprosječan učinak, a zakinu-te su sve one koje su u protekle tri godine pospješile svoj rad i učinak. K tomu, u najnepovoljnijem su položaju glede operativne potpore županijske narodnosne samouprave koje dobivaju isti iznos kao i mjesne, dakle 1 040 000 forinti godišnje. Od hrvatskih samo jedna županijska samouprava udovoljava uvjetima za dvostruki iznos od 2 080 000 forinti, a to je baranjska – gdje je utemeljeno više od dvadeset mjesnih hrvatskih samouprava u tridesetak uglavnom manjih naselja. Kako smo već spomenuli, iznos potpore za obavljanje zakonom određenih zadaća bit će jednak ili gotovo jednak kao lani. Dakako, to će se odraziti na njihov rad te ih potaknuti na promišljanje o dosadašnjem načinu rada, možda i na preispitivanje dosadašnjih aktivnosti i sadržaja, pa i na užu suradnju i više zajedničkih projekata, programa. Možda bi bilo svrsishodnije raditi u suradnji jer se mogu udružiti ne samo sredstva nego i ljudski resursi te okupiti veći broj posjetitelja, pripadnika hrvatske zajednice.

S. B.

Glasnikov tjedan

„U našem svijetu kojim vladaju kapital i globalizacija javlja se potiskivanje materinskog jezika u korist jezika većine ili jezika korporacije, u našem je slučaju to mađarski, a od svjetskih je jezika *Conditio, sine qua non* poznavanje engleskog jezika.“

Mjesec veljača u hrvatskoj kulturi i jezikoslovlju prepun je datuma kojima se slavi hrvatski kao materinski jezik, a veljača je inače i mjesec kad se obilježava i Međunarodni dan materinskoga jezika (21. veljače). Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (UNESCO) prije 24 godine (1999.) donijela je odluku o proglašenju Međunarodnog dana materinskog jezika. Zašto? Treba li ljude uopće upozoravati na važnost materinskoga jezika? U kojoj su mjeri materinski jezici nestali u vrtlogu povijesti ako sadašnja istraživanja pokazuju da polovici od otprilike šest tisuća jezika kojima se govori na planetu Zemlji prijeti nestanak u idućih nekoliko naraštaja? Jer ako naraštaji ne prenose jezik, on se gubi i nestaje. U našem svijetu kojim vladaju kapital i globalizacija javlja se potiskivanje materinskog jezika u korist jezika većine ili jezika korporacije, u našem je slučaju to mađarski, a od svjetskih je jezika *Conditio, sine qua non* poznavanje engleskog jezika. U usponu je na svjetskoj pozornici kineski jezik, a tu je i španjolski kojim govori velik broj ljudi te ne trebamo zaboraviti ni francuski. Gubljenjem materinskog jezika gubi se puno toga: kultura, posebnost, mjesni i nacionalni identitet. Znanje materinskoga jezika nužno je ako želimo razvijati svoje komunikacijske vještine, oblikovati svoju svijest, kreativnost, mišljenje i stav. Istraživanja pokazuju da osoba koja nije ovladala materinskim jezikom ima problem s učenjem ne samo drugih jezika nego i s učenjem uopće.

U našoj matičnoj domovini Hrvatskoj 21. veljače započeo je Mjesec hrvatskoga jezika – obrazovna i kulturna manifestacija koja se na poticaj Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje obilježava od 2014. godine. Manifestaciju uokviruju dva važna

datuma: Međunarodni dan materinskoga jezika (21. veljače) i dan objave Deklaracije o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika iz 1967. godine (17. ožujka).

Obilježavamo i Dan hrvatske glagoljice i glagoljaštva 22. veljače, na datum kad je prije 540 godina (22. veljače 1483. godine) tiskana prva hrvatska knjiga na hrvatskom jeziku – *Misal po zakonu rimskoga dvora*. Prva knjiga na našem materinskom jeziku tiskana je samo dvadeset i osam godina nakon tiskanja Gutenbergove „četrdesetdvojedne“ Biblije.

Imamo se čime ponositi. U obljetničkoj 540. godini tiskano je faksimilsko izdanje Misala uz prvi cjelovit latinični prijepis njegova teksta. Nakladnici su na promociji izdanja u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici 20. veljače podsjetili kako je riječ o prvom misalu na nekom od slavenskih jezika u Europi koji nije tiskan latiničnim slovima i kako je riječ o najstarijoj knjizi koja je tiskana glagoljicom. Dodaju kako Misal svjedoči o društvenom, gospodarskom, kulturnom i intelektualnom potencijalu Hrvata u drugoj polovini XV. stoljeća. Gdje se tiskao Misal? U kosinjskoj tiskari?! A tko ju je tiskao?

Kako je rečeno na promociji, ne treba trošiti snagu na prijepore oko mjesta tiskanja Misala. Umjesto toga treba se diviti umješnosti, volji i nadarenosti naših ljudi, koji ne samo da su znali kako objaviti knjigu nego su mogli i organizirati i financirati tako zahtjevan projekt. Jer je Misal iz 1483. godine hrvatski prvotisak – *editio princeps* i jedna je od šest hrvatskih glagoljskih inkunabula koje su tiskane od 1455. do 1500. godine. Ponosimo se svojim materinskim jezikom – hrvatskim!

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!
Svakoga četvrtka u Vašem hrvatskom domu!
Budimo zajedno u „OAZI hrvatske pisane riječi u Mađarskoj“!

Pokladni običaj izrastao iz tradicije mohačkih Šokaca

Ophod mohačkih buša

Mohački ophod bušara, koji je započeo na male poklade (u četvrtak 16. veljače) i završio na pokladni utorak (21. veljače) u ponoć, svoj vrhunac dosegnuo je u nedjelju uz veliku svečanu povorku bušara koja je brojila sedamdesetak bušarskih skupina i otprilike 2200 buša. Tog nedjeljnog poslijepodneva povorku i programe na raznim lokacijama u gradu pratilo je više desetaka tisuća posjetitelja, možda i više od sto tisuća, kako Mohačana tako i njihovih gostiju iz tuzemstva i inozemstva. Čini se da su buše odagnale zimu već prije početka poklada, pa je ovogodišnji ophod buša protekao u ozračju pravoga proljeća uz lijepo sunčano vrijeme i uz još ljepšu i veselu zabavu.

Foto: MTI

Tijekom šestodnevne priredbe ulicama grada bučile su, plesale i veselile se buše, strašne i lijepe, te brojne druge maškare koje su se okupile u brojnim bušarskim skupinama kako bi otjerale zimu u iščekivanju proljeća. Na desetak lokacija održano je umalo stotinu raznih kulturnih sadržaja – izložbe, koncerti, plesničice, skupovi i radionice. I ove godine sudjelovala su brojna gradska i gostujuća kulturna društava, orkestri, udruge (a među njima i hrvatske): neizostavni dječji i izvorni KUD-ovi Šokačke čitaonice, KUD „Zora” i KUD „Mohač” te mohački tamburaški orkestri „Glasovi”, „Radost”, „Šokadija”, „Dunavkinje”, „Planina” i „Orašje”, a od gostujućih skupina KUD „Birjan”, KUD „Tanac” i drugi.

Ophod buša, koji potječe s početka 18. stoljeća, pripada krugu pokladnih običaja istjerivanja zime, buđenja i iščekivanja proljeća te slavljenja prirode i plodnosti, što se slavi i među drugim narodima. Uz navedeno mohačke buše povezuju se i s legendom istjerivanja Osmanlija. Tu jedinstvenu tradiciju ujesen 2009. godine UNESCO je uvrstio na reprezentativni popis svoje kulturne baštine, koja je otada uvrštena i među hungarikume.

Na pokladni četvrtak (16. veljače) sve je počelo veselicom i povorkom malih buša – jankela od Šokačke čitaonice do Széchenyijeva trga. Tamo su sudjelovale dječje skupine mohačke osnovne škole i gradskih vrtića te Šokačkog kera i KUD-a „Zora” te prikazale šokačke dječje igre i plesove. Najmlađi su i ove godine privukli veliku pažnju okupljenog mnoštva, kako Mohačana tako i brojnih gostiju. Uslijedila je plesničica uz voditelja KUD-a „Zora” Stipana Darašca u pratnji orkestra „Glasovi”. U Muzeju „Dorottya Kanizsai” u predvečernjim satima održana je promocija dvojezične knjige dr. Dinka Šokčevića pod naslovom „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj” koja je izdana u nakladi izdavačke kuće „Croatica”. Nakon otvorenja i pozdravnih riječi gradonačel-

nika Gábora Pávkovicsa dan je nastavljen zabavom i plesom na otvorenom.

„Prave vrijednosti ne mogu se zatvoriti u vitrinu, nego se trebaju održati i očuvati u svakodnevnom životu, a tako i za vrijeme blagdana. One se mogu oblikovati prema ukusima današnjeg svijeta i ljudi”, izjavio je u četvrtak u Mohaču na otvorenju Društvenog doma „Busó” Zsolt V. Németh, premijerov povjerenik odgovoran za zaštitu mađarskog načina života i naših nacionalnih vrijednosti. Objasnio je kako je bit očuvanja vrijednosti to da se ojača identitet i da nas poveže. Nedavno otvorena kulturna luka koju su Ministarstvo poljoprivrede i Odbor „Hungarikum” poduprli s 3 milijuna forinti izvrsno je mjesto za to.

Uz brojne prateće sadržaje, nastupe mohačkih KUD-ova i buša na raznim gradskim lokacijama u petak 17. veljače u muzeju Dorottya Kanizsai otvorena je privremena izložba pod naslovom „Izrada glazbala – izrada gajdi – u spomen na gajdaša Pavu Gdanjija”. Uvečer je u Kulturnoj četvrti Svilane priređen šokački bal u spomen na šokačkog slavuju Anku Kršić, a tom je prigodom prvi put održan i izbor najljepše Šokice.

Subota 18. veljače protekla je u znaku „Veselja s bušama” uz svatovsku povorku skupine Batinaša (Botos). Na događanju „Oživljena legenda” uz bušarsku skupinu „Drugovi” održano je i prisjećanje na Drugu mohačku bitku. Uslijedio je nastup i plesničica KUD-a „Zora”.

Vrhunac šestodnevnog ophoda buša uz brojne prateće sadržaje – izložbe, plesne nastupe i radionice – bio je u nedjelju 19. veljače. Obilježen je, između ostalog, tradicionalnim prelaskom Dunava u čamcima, velikom svečanom povorkom buša od Kolišća do skele, zatim spuštanjem pokladnog lijesa na Dunavu i njegovim paljenjem te pučkom veselicom. Na glavnom trgu oko lomače okupilo se mnoštvo koje je satima plesalo u kolu s bušama. Nepregledno mnoštvo, bujica ljudi u središtu grada ispratila je zimu bučenjem, plesom i pjesmom, spaljivanjem lomače te u iščekivanju proljeća koje je stiglo i ranije od očekivanog.

Kao i svake godine, ponedjeljak (20. veljače) uz igraonicu za djecu u mohačkom muzeju bio je posvećen prisjećanju na Anku Kršić uz polaganje vijenaca kod njezine spomen-ploče u Šokačkoj čitaonici te ophod buša od kuće do kuće na Kolišću i u okolnim ulicama.

Nadaleko poznata gradska priredba izrasla iz pokladne tradicije mohačkih Hrvata (Šokaca) završila je na pokladni utorak (21. veljače) posljednjom pokladnom povorkom mohačkih buša koja je, kao i u nedjelju, okončana paljenjem lomače i spaljivanjem pokladnog lijesa te veselicom do ponoći nakon koje je s Čistom srijedom počela četrdesetodnevna korizma – vrijeme pokore, nemrsa i posta te uzdržavanja od svake buke i veselice.

S. B.

Marija Jelić-Baltin: „I zato je zlatni ključ ljubav prema djetetu“

Za intervju odgovoran: Živko Gorjanac

– Marija, učiteljice i nastavnice, Vi ste sad u zasluženoj mirovini, a ja se još sjećam kad su Vas u nekadašnjim Narodnim novinama predstavili u nekoliko redaka. Naime, napisali su, valjda tadašnji ravnatelj santovačke Srpsko-hrvatske / Hrvatsko-srpske osnovne škole Stipan Sabovljević, da ste se nakon završetka Bajske visoke učiteljske škole zaposlili u Santovu u našoj školi. Kako ste proveli svoje godine radeći u rodnom selu u toj našoj školi koja se sad zove Hrvatska osnovna škola?

– Dragi Živko! Osjećam se počašćenom što si baš mene izabrao za reportažu, iako ne znam kazati ništa izvanredno, posebno. Ja sam, samo, kao i najviše učitelja, „odradila“ svoje. Poslije četrdesetak godina radnog staža već sam petnaestak godina u mirovini. Davne 1970. godine završila sam drugu godinu na Bajske visoke učiteljske škole kad sam na poziv ondašnjeg ravnatelja Stipana Sabovljevića došla u svoje rodno selo da u hrvatsko-srpskoj školi učim djecu nižih razreda. Moji nekadašnji učitelji odjednom su mi postali dragi kolege. Budući da sam bila dosta zatvorena, povučena osoba, isprva sam se plašila kako ću znati predati znanje mališanima. Poslije izvjesnog vremena, kad smo se bolje upoznali, oslobodila sam se bojazni te sam s velikim entuzijazmom i ljubavlju vršila svoj odgojno-obrazovni rad. Kao mlada učiteljica trebala sam raditi u spojenim razredima, a o tome na visokoj školi nismo ništa učili. Sama sam morala isplanirati kako da se snalazim u takvim okolnostima. Naravno da su mi stariji, iskusniji učitelji u tome pomogli. Rad u spojenim razredima nije nimalo lak, ali ima i svoju pozitivnu stranu. Naime, dok se s jednim razredom radilo „glasno“, drugi je u tišini izrađivao pismeni zadatak, koji se na kraju sata pregledao, kontrolirao. Tad je materinski jezik u toj školi još svakom djetetu bio šokačko-hrvatski ili srpski.

Uspjela sam stvoriti dobru zajednicu. Smatrala sam da u djecu treba prvenstveno usaditi znatiželju, zatim je i podržavati, a tek onda im predati predmetno znanje. Imala sam i podršku roditelja. Sjećam se kako smo se družili s djecom i popodne. Jednom, kad smo za Božić pripremali mali program da prikazemo kazališnu predstavu „Djevojčica sa žigicama“, koja je napisana na osnovi Andersenove pripovijetke, glavnu je ulogu igrala učenica Anđelka Bunčić, koja je danas kozmetičarka u Budimpešti, drugu pak učenik Marin Đurić, koji je danas poznat stomatolog/zubar u Baji. Svi su ti mali „glumci“ odlično odigrali svoje uloge. Roditeljima su suze navirale na oči jer božićna priča završava veoma tužno, tragično. Imali su velik uspjeh, pa tek onda kad su tri momčića s fickasto naherenim („najeritim“) šeširima otpjevali pjesmu „I mi smo Šokci, šokački momci, takva je naša krv...“.

– Kasniji ravnatelj („upravitelj“) „naše“ tadašnje santovačke Osnovne škole „Ivo Andrić“ bio je moj nekadašnji razrednik nastavnik Marin Đurić, s kojim sad u Baji (iako već 90 godina ima) redovito idem svake posljednje subote u mjesecu na hrvatsku svetu misu, pričao mi je da ste usput morali ići u Segedin završiti neku struku da bi i naša škola imala stručne nastavnike za sve predmete. Kako je to bilo?

– U međuvremenu sam se udala za Živka Baltina i s njim sam odgojila troje djece: Snježanu, Đorđeta i Jelenu. Mojeg je supruga prije šest godina, nažalost, odnijela surova bolest. Valjda sam najviše godina radila pod ravnateljstvom nastavnika Marina Đu-

Marija Jelić-Baltin s unukom

rića, kojega si i ti spomenuo. On me je zbog nedostatka nastavnika pozvao da predajem u višim razredima. Bio je to za mene izazov, ali i znatiželja. Prvo sam završila struku likovnog obrazovanja kao vanredna/„dopisna“ studentica u Segedinu na Visokoj nastavničkoj školi Gyule Juhásza. Budući da se se crtanje predaje u malom broju sati, bila sam primorana predavati neke druge predmete: Pjevanje, Zemljopis, Povijest i Tehniku. Poslije nekoliko godina, po potrebi, završila sam studij mađarskog jezika i književnosti također u Segedinu. Sad se već i ja čudim i pitam se: „Otkud sam imala toliko snage i hrabrosti da pored posla te obiteljskih obaveza i to uspijem?!“ Tad sam već imala punu satnicu i to sam predavala za što sam bila osposobljena i što sam uvijek veoma voljela. U Santovu su viši razredi već bili podijeljeni što je bilo olakšanje, no bilo je i tu poteškoća.

– A Vaša djeca?

– Djeca za mi odrasla i pošla svojim putem. Starija kćer Snježana radi u budimpeštanskom HOŠIG-u, a bila je tvoja studentica u Baji na Visokoj učiteljske škole Józsefa Eötvösa. Đorđe je studirao u Budimpešti na Sveučilištu Lóránd Eötvösa, no odabrao je drugu profesiju. Najmlađa kći Jelena odgojiteljica je. Donedavno je radila u jednom bajskom vrtiću, a sad se odselila i zaposlila u Tukulji, gdje isto predaje hrvatski jezik. Od sina za sad imam jedino unuča, unuku Sanju, koja je završila 8. razred Hrvatske škole u Santovu, a od rujna nastavlja učenje u pečuškoj Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krležu.

– Imate li nam još što reći? Na primjer o usavršavanjima ili o bilo čemu što nam može pomoći.

– Za učitelja, nastavnika nije dovoljna samo diploma, nego se čovjek mora i poslije stalno usavršavati, učiti. Ja sam predmetno usavršavanje imala u Baji, jezično pak u Budimpešti, Pečuhu i Hrvatskoj. Jezični su seminari bili veoma korisni i zanimljivi. Išli smo u Šibenik, Selce, Novi Vinodolski, Crikvenicu, Pulu i drugamo. Osim nas iz Mađarske bilo je na tim jezičnim seminarima polaznika i iz Italije, Rumunjske, Slovačke, Austrije, Srbije pa još i iz daleke Australije. Izmjenjivali smo dojmove, razgovarali smo o

problemima predavanja hrvatskog u dijaspori, no sklapala su se i prijateljstva. Nezaboravni su bili ti susreti. U slobodno smo vrijeme odlazili na plažu i kupali se u Jadranu. Rado se sjećam stručnih predavanja zagrebačkih profesora iz povijesti, znanosti i kulture Hrvatske. Na plenarnim smo sastancima učili pjesme, plesove, dječje igre. Vrativši se u svoje škole mogli smo u svoj rad ugraditi novostečeno znanje.

Ja sad već izvana gledam što se događa na polju školstva i uopće u našim školama. Čini mi se da je stanje dosta zabrinjavajuće. Tu je nedostatak nastavnika, pojedinih struka, ostavljanje škole, vladanje učenika i drugo. Djeca su se za razliku od prije 30 – 40 godina promijenila. Postala su življa, drskija, nezainteresirana za učenje, slobodarska. U takvom slučaju potrebna je i promjena nastavnika, treba unositi druge i nove metode, strategije da bi se efikasno/djelotvorno moglo raditi i održavati red u školi. I zato je zlatni ključ: ljubav prema djetetu.

I naša santovačka hrvatska škola dala je društvu vrijedne mlade ljude od kojih su neki postali liječnici, novinari, glumci, profesori, odvjetnici, na koje smo ponosni, ali, naravno, ne smijemo zaboraviti da su društvu jednako potrebni i automehaničari, soboslikari, električari, vodoinstalateri, poljoprivredni radnici i drugi. Ne smijemo omalovažavati ni jedno zanimanje. Mislim da ona rečenica kojom su nas nekad plašili danas više nije

aktualna. Rekli su nam onodobno: „Ako nećeš matematiku, onda ćeš morat mate-motiku!”

Ne znam jesam li ja ostvarila svoje ciljeve, jesam li sve dobro odradila, ali se nadam da sam i ja, zajedno sa svojim kolegama, nešto učinila na polju školstva. Odgojno-obrazovni rad timski je rad. Ako koji naš bivši učenik, sad već odrastao čovjek, uzme knjigu u ruke koja ga ponese u neki drugi svijet, ako neko pjesničko ostvarenje pobudi u nekome nekakvo sjećanje, ako ih očara neka slika, ako se u svijetu formi i boja znaju snaći lijepo, kvalitetno, a ne predaju se vašarskom kiču, onda sam „malčice” možda i ja tomu doprinijela.

Kako sam već spomenula, sad sam u mirovini. Živim sama, ali ne i usamljeno. Istina da je kuća za mene prevelika i „prazna”, ali kad me posjete moja djeca sa svojom obitelji, opet nam se kuća napuni životom i radošću. Dok mogu, u kući i oko kuće poradim sama. Odgajam cvijeće, čitam, rješavam križaljke i gledam televiziju. Družim se s prijateljicama i idem na hrvatsku misu. Sa starijim prijateljima iz gimnazije rijetko, ali zato održavamo vezu telefonom, a dvogodišnje se susrećemo na naturalnim sastancima. Ne dosađujem se.

A dani brzo prolaze!

– Hvala Vam, Marija, na intervjuu. Doviđenja!

– Hvala i tebi. Doviđenja! Pozdravi svoje!

2022. ljetno investicijov za Nardu

Kako nam je potvrdila načelnica Narde dr. Kristina Glavanić, lanjsko ljetno je bilo ljetno investicijov za nje selo. U međuvremenu je obnovljena zgrada doktorske ordinacije u okviru programa „Ugarsko selo”, a stroški su bili ukupno 21 943 622 Ft. Prilikom obnove nanovič je nafarbana fasada, na krov su postavljeni solarni paneli, a modernizirano je i grijanje objekta. Nadalje su postavljene i izolirane aluminijske šaruljice, a i firongi su čisto novi. Nova vanjska vrata su postavljena pri kazanu i skladištu. U istom programu je potekla nabava novih medicinskih sredstava u vrednosti od 1 610 707 Ft. U prošlom periodu je obnovljena stranka za pišake u Hatarskoj ulici iz 16 976 286 Ft. Iz potpore od 29 962 785 Ft Ministarstva unutarnjih poslova sanirane su dvije mrtvačnice Narde. U Nardi obnovljena je cijela fasada, ugrađen je novi

Nova mrtvačnica u Nardi

električni sistem i mrtvačnica je dostala i nova vrata. U nutarnjem dijelu postavljene su novi lampaši, nanovo je nafarbana prostorija, plafon je dobio novu izolaciju, a tlo nove pločice. Pred zgradom je oblikovana pokrivena terasa koja brani od godine, a s novim kamenim je ukrašen trg. U Maloj Nardi takaj je obnovljena mrtvačnica s istim djelatnim točkama kot u Nardi, s tom razlikom da u Maloj Nardi i nova štiga je sagrađena pred mrtvačnicom.

Samouprava Narde od Ureda premijera je dobila potporu od 3 000 000 Ft za nadoknadu sredstava, ka još falu iz Kulturnoga doma za ognjem. Ovako je kupljeno 70 stolcev, dva ormara, jedna polica za knjige, fotokopirni mašin, firongi za pozornicu, instrumenti i narodne nošnje. Narodna pratež za mališane mjesne čuvarnice je jur sašijena ter je jur prikdana, a nošnje za jačkarni zbor „Lastavica” kot i nabava šest novih instrumentov je u tijeku. Ostala je investicija od 137 milijun Ft i za aktualno ljetno. Sad su na redu grabe u Maloj Nardi.

Tiho

Foto: Mónica Östör i dr. Kristina Glavanić

Dica čuvarnice u novoj narodnoj nošnji

Marindanski šokački bal u Santovu

Proslavljen blagdan Svijećnice, proslavljeni Marije, Marice i Marini

U subotu 4. veljače u Bačkoj su održane četiri pokladne zabave – tradicionalna bunjevačka prela u Aljmašu i Gari, Lakomac u Kalači i Marindanski šokački bal u Santovu.

Pjevački zbor santovačke hrvatske škole

U suorganizaciji Hrvatske samouprave Santova i Hrvatske osnovne škole te u povodu blagdana Svijećnice, koji je od 1995. godine ujedno i praznik mjesne hrvatske zajednice, u santovačkom domu kulture održan je tradicionalni Marindanski šokački bal. Okupljene pripadnike hrvatske zajednice, među njima posebno uzvanike i goste, srdačno je pozdravio predsjednik Hrvatske samouprave Santova Stipan Balatinac, koji je čestitao imendane Marijama, Maricama i Marinima te svima drugima koji 2. veljače slave imendan. Ujedno je podsjetio na to kako je Marindanski bal tradicija koja traje više od sto godina te da je, kao i sva prela

bačkih Hrvata, pokrenut po uzoru na Veliko subotičko prelo koje je prvi put organizirano 1879. godine. Marindanski bal osobito se njegovao od 1904. do 1947. godine u organizaciji katoličkog kruga. Poslije su zabavu organizirale Hrvatska škola, zatim Udruga šokačkih Hrvata, a od svojeg utemeljenja (od 1995. godine) organizator je bala Hrvatska samouprava Santova koja je blagdan Svijećnice proglasila praznikom mjesne hrvatske zajednice.

Na prigodnom kulturnom programu predstavili su se članovi pjevačkog zbora i plesne skupine hrvatske osnovne škole spletom šokačkih plesova i pjesama odjeveni u izvornu narodnu nošnju. Već po tradiciji bal je otvoren pjesmom „Marin, majko, lipo ime” koju su učenici hrvatske škole izveli u pratnji Bereških tamburaša. Zbor je uvježbao učitelj Zoran Barić, a ples nastavnica Sonja Periškić Pejak. Kao i posljednjih godina i ove je godine priređena zajednička večera, a u nastavku večeri goste su zabavljali Bereški tamburaši koji već desetak godina redovito sviraju na ovoj zabavi santovačkih Hrvata. Uz mještane i „povratnike” koji danas ne žive u rodnom selu tradicionalnoj zabavi nazočili su konzul savjetnik RH u Pečuhu Neven Marčić, izaslanstvo Općine Petrijevci na čelu s načelnikom Ivom Zelićem te santovački načelnik Gabor Varga. Uz vrsne Bereške tamburaše zabava je potrajala do sitnih sati uz ples i pjesmu.

S. B.

Učenici santovačke škole izveli su splet šokačkih plesova

Bereški tamburaši

Dio gostiju i uzvanika

Pečuški bal

Hrvatska samouprava Pečuha domalo jedno desetljeće organizira Hrvatski bal u Pečuhu. Dio je to njezina godišnjeg programa. Zbog pandemije koronavirusne bolesti bal je izostao dvije godine, ali su ove godine organizatori uspjeli okupiti oko sto pedeset zainteresiranih u Hotelu „Laterum“.

Zastupnici Hrvatske samouprave Pečuha na čelu s predsjednikom Stjepanom Blažetinom pobrinuli su se za dobar bend i bogatu tombolu. Ovogodišnjem balu nazočili su pečuški gradonačelnik Attila Péterffy i generalni konzul Drago Horvat, koji su se uz predsjednika Samouprave Stjepana Blažetina prigodnim riječima obratili nazočnima. Među uzvanicima bio je i glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga te predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Gugan, koji je ujedno i dopredsjednik Hrvatske samouprave Pečuha. Za balsko raspoloženje do sitnih noćnih sati (pet u zoru) brinuo se neumoran „Pinka-band“ iz Petrova Sela. Bogata tombola obradovala je mnoge, a glavna nagrada – vikend za dvije osobe na otoku Pagu u Pansionu „Zavičaj“ u Vlašićima (dar Hrvatske državne samouprave) – pripala je Marti iz Udvara, tj. obitelji Rónai. Napomenimo kako su organizatori već na plakatu naznačili da će dio prihoda od tombole namijeniti školskom centru Miroslava Krleže.

Stjepan Blažetin i pečuški gradonačelnik Attila Péterffy

One su se brinule za tombolu

Generalni konzul Drago Horvat i pečuški gradonačelnik Attila Péterffy

„Poklade su i ljudi su dani“

Hrvatska narodnosna samouprava Velikog Kozara već po tradiciji 11. veljače organizirala je druženje uz svoje „ženske poklade“. Nisu to bile poklade njihovih mama i baka niti su one bile u ritičkim podrumima, nego je to bilo druženje uz pjesmu i ples u mjesnom domu kulture. Sve koji su došli na program čekali su „kolačići“, kozarska rakija i marmelada od marelice te Kozarkinje (članice Ženskog pjevačkog zbora „Biser“) u narodnoj nošnji.

Kako je rekla predsjednica Hrvatske samouprave Kozara Ana Crnković Andresz, „ženske fašange“ vrlo su star običaj i zna se kako se on održavao u ponedjeljak na kraju pokladnog razdoblja. Tad bi se kozarske Šokice spremile i išle u Ritić (Kozarci u Ritiću imaju vinograde). Tamo bi se družili, „mulotovali“. Nema više toga ni tih običaja, ali Hrvatska samouprava Kozara kao spomen pokušava prikazati taj običaj i nastupom mjesnog hrvatskog zbora „Biser“. Spomenimo zato kako se još uvijek može naći poneki usamljeni Šokac koji se ne predaje i koji se i danas brine o svojem vinogradu u Ritiću. Tako je Tuna Kovačović došao na „ženske fašange“ izravno iz Ritića i donio sa sobom dobroga vina.

Među uzvanicima domaćini su mogli pozdraviti konzula savjetnika Nevena Marčića, predsjednika Hrvatske državne samouprave Ivana Gugana, načelnika Kozara Györgya Selmečija, glavnu urednicu Hrvatskoga glasnika Branku Pavić Blažetin, brojne mještane i goste iz Olasca, Katolja, Pečuha i drugih naselja. U programu su nastupili Ženski pjevački zbor „Biser“ uz harmonikašku pratnju Antuša Vizina, ženski pjevački zbor „August Šenoa“ iz Pečuha i KUD „Ladislav Matušek“ iz Kukinje sa svojim orkestrom. Nakon kulturnog programa svi su mogli uživati u prvoj domaćoj kozarskoj sarmi, druženju uz zajedničku večeru te ples uz glazbu kukinjskog orkestra i uz harmonikaša Antuša Vizina.

Branka Pavić Blažetin

Ženski pjevački zbor „Biser“

95. obljetnica smrti gradišćanskoga velikana

„Ar pokle se je naša kita odčenuła od velikoga hrvatskoga stabla i presadila va Ugarsko, nij rodila većega sina nego je Mate Miloradić.“

U noći oko dva ure 15. februara 1928. ljeta je preminuo gradišćansko-hrvatski velikan, znanstvenik, književnik, kemljanski farnik Mate Meršić Miloradić. Zanimljivo je da je i ta dan pao na srijedu, kot i ljetos njegova 95. obljetnica smrti. Umro je u 78. ljetu žitka i u 52. ljetu mašnoga svećenstva sa zadnjimi riči „Hodmo na počivak!“. Sprohod mu je bio dva dane kasnije u kemljanskom cimitoru, kamo svako ljetu hodočastu mnogi Hrvati, njegovi poštovatelji.

Diozimatelji putovanja „Po staza naših starih“ pred Miloradićevim grobom 2013. ljeta

To sve doznajemo iz knjige, ja bi rekla, iz obavezne lektire za svakoga ki se podrobno kani baviti gradišćanskim velikanom. Akademik dr. Nikola Benčić s ovim vlastitim izdanjem podmirio je svoj stari dug, jer kako piše u uvodu: „O Mati Meršiću se nije pojavila niti jedna opširnija biografija, monografija, akoprem sam 1963. ljeta obranio svoje doktorsko djelo o njemu na slavistici u Beču“. Knjigu naslova „Miloradić: Život, djelo i poslovanje Mate Meršića Miloradića 1850. – 1928.“ autor posvećuje „svim onim, ki znaju Miloradića još čitati i razumu njegove misli“. Iako, moramo i to priznati, da to nije svenek tako lako. Teško je danas razumiti i to, zašto su gradišćanskoga geniusa biskupske vlasti na kraj postavili i zašto su ga živoga zakopali u Kemlji, u maloj sredini seljakov, ki uprav tako nisu razumili, što išće takov duhovnik med njimi, ki se bavi za nje nerazumljivimi teksti, napisi, znanstvenimi smišnimi studiji. Da je rođeni Frakanavac 49 ljet dugo boravio u Kemlji, to i današnja generacija dost dobro drži na pameti, no da se njegova slika blidi svakom smrćom Kemljanca starije generacije, to je već si-

gurno. Suprot toga vjerno čuva njegov spominak mjesna Hrvatska samouprava na čelu s Marijom Štipković, ka nam je nazvistila da 19. februara na Miloradićevu mašu zadušnicu su skupazvonili u crkvi sv. Mihovila. Jačkarni zbor s njegovim imenom zbog visoke starosti članov već ne funkcionira, njegovo ime nosi zato vječno jedna kemljanska ulica, kot i Hrvatska škola i čuvarnica u Sambotelu, od 2019. ljeta. Pred kratkim obnovljeno Središće za turiste u Kemlji u stalnoj izložbi predstavlja mjesne slavne ličnosti, ke su u prošlosti mnogo toga učinili za narod i selo. Med njimi se ubraja naravno i Mate Meršić. Nijedno ljetu ne projde prez stavljanja vijenca pod spomin-ploču Meršićeve hiže u Plajgoru, kade mu je oca rodni stan, kot kako se i u Kisegu spomenu na njega prilikom Hrvatskoga dana. Onde je pohađao benediktinsku gimnaziju (od 1864. do 1868.), ku je on zvao jednostavno „djačkom školom“. U toj ustanovi bio je jedan od najboljih školarov. Gornje razrede gimnazije je završio u Juri (1868. – 1872.). Ovde je već k znanju hrvatskoga, ugarskoga, nimškoga, latinskoga jezika

dodao i grčki, engleski, francuski i ruski jezik. Imao je odlične ocjene zvana povijesti, iz toga predmeta – kako čudno –

Trenutak za pjesmu

Prijatelju svoga roda i naroda

**Crtaj, crtaj, starče Milovane!
Vraći rodu i narodu rane,
Goni s puta piljuka i vrane,
Zbudjaj duše gluhe i zaspane!**

**Mi Hrvati bili smo, već nismo;
Zabit ćemo svoj jezik i pismo.
Ča još znamo, znamo nek pomuče,
Usta su nam stavljena pod ključe.
Judaši si srebrnjake broju,
Klanjadu se zlatomu pozaju.
Drugim „Vjeru“ prodikuju s glasa,
Njim nevjera dosiže prik pasa.
Nadodaj im dva i pol filira.
Na prodaj je vjera i nevjera...
Ča je vjera? Istinu spoznati,
Pak uza nju stati i obstati,
Bar se ruši nebo, zemlja na te,
Bar ti nudu zlato i ornate.
To činiše Spasitelj raspeti,
To činiše mučeniki sveti.
Judašem je vjera: tvrda glava,
Pamet tupa i volja gizdava!**

**Crtaj, crtaj, starče Milovane,
Vraći rodu i narodu rane!
Goni s puta piljuka i vrane,
Zbudi duše gluhe i zaspane!**

Mate Meršić Miloradić

Središće za turiste u Kemlji

Negdašnja zgrada farofa u Kemlji

Miloradićeva ostavščina na kemljanskoj izložbi

imao je samo dvojku. Suprot toga školu je završio s odličnom ocjenom u 22. ljetu svojega žitka. Kako piše profesor Benčić, „nije se moglo zviditi kade je imao mladu mašu, po svemu poznatomu je to moralo biti u Juri, neki mislu po muče“. Malogdo bi mogao pogoditi, zašto nisu ga crikvene oblasti dalje poslali na školovanje, iako zato bi imao i marljivost i talente. Odredjen je za fileškoga kapelana, kade je uz njega bio duhovnik Mate Karall, komu je posvećena i pjesma „Prijatelju svoga roda i naroda“. Fileško kratko vrime kapelanstva se nastavlja u Velikom Borištofu (od julija 1876. do 1879.) uz farnika Ferdinanda Grubera, „*simplexa* (prostoga) u znanosti i velikoga madjarona“. Jurski biskup János Zalka od 14. julija 1879. ga onda imenuje za farnika u Kemlji. Uz dušobrižnika Ivana Grainera mladi gospo se je mirno mogao baviti sa znanošću. Na početku Maršićevoga farnikovanja 1880. Kemlja je imala ukupno 979 stanovnikov, od toga su 784 bili Hrvati. Danas ovo naselje ima sve skupa 2190 stanovnikov, a po popisu naroda iz 2011. ljeta samo je 13,5 % Hrvatov, a ta broj u zadnji ljeta se je vjerojatno još smanjio. Njegova zgrada farofa u susjedstvu crikve danas čeka na obnovljenje da na kraju postane narodnosni, društveni dom. „U Kemlji se

veli njegov ugarski biograf János Haller, „sa svojim vjerniki je došao samo u crikvi i u vjerski pitanji u dodir, jače veze s njimi nije imao, ar nje su zanimali samo gospodarstveni posli, a za te on nije imao nikakove čuti...“. Skromnost i povučenost su ga potirale k filozofiji, geometriji, fiziki, teologiji, sociologiji, a preskrajna samoća k pjesničtvu. Nije samo pisao pjesme nego je te i presadio iz ugarskoga na hrvatski ter intenzivno se je bavio i s jezičnim pitanji. O njegovom pjesničkom jeziku Gerhard Neweklowsky tvrdi da „Miloradić nije pisao niti na zavičajnom govoru

povida da je pokušio s ljudi dojt u kontakt kot pravi narodni farnik i išao u krčmu, da se približi ljudem, što ali nije moglo nikako dopeljati do poboljšanja odnosa izmedju vjernikov i njega, ar su ga odmah počeli ogovarati...“, moremo preštati u Benčićevoj knjigi. Kako dalje

rodnoga sela Frakanave, niti na govoru Hrvatske Kemlje. Miloradić je stvarao na gradišćansko-hrvatskom književnom jeziku, a njegov jezik se smatra uzornim.“ Mate Meršić Miloradić je svojemu narodu darovao izraz Gradišće, a i štrofe himne: „Hrvat su moj otac / I Hrvatica mat, / A ja sam njeva krv / I vjerni sin Hrvat! / Za moj hrvatski rod / Ču živit, ču umrit, / Zakriknut ču hura, / Da čuje cijeli svit!“

Martin Meršić pred šopronskim svečevanjem Meršićeve sedamdesetljetnice ovako je pisao: „Pozivam na veselje. Na čije veselje? Na veselje najvećega sina našega maljuckoga naroda. Ar pokle se je naša kita odčenuła od velikoga hrvatskoga stabla i presadila va Ugrsko, nij rodila većega sina nego je Mate Miloradić. Pottle smo ovde, tako lipo, tako čisto, kripno i mudro još nijedan Hrvat nij govorio ni pjevao kot on. On je naš zahrdjaven jezik osvitlao, naš za se zabljen, zadrmljen narod razdramio. 'Zora puca, bit će dan!'“ – moremo preštati u knjigi dr. Nikole Benčića i držati se ričam farnika i književnika Ignaca Horvata: „Miloradićeve pjesme neka svaki Hrvat ima i čita, dok mu projdu u krv. One su plod plemenite duše, velikoga uma i žarkoga rodoljublja.“

Tiho

Bogatstvo...

Jačkarni zbor „Mate Meršić Miloradić“ iz Kemlje 2003. ljeta

Dvadeset i sedma pokladna večer u Kispestu

Hrvatska samouprava Kispesta sa samoupravom XVI. okruga organizirala je 11. ve-
ljače u Kulturnom centru i knjižnici KMO 27. pokladnu večer i plesničnicu.

Za zabavu i dobru atmosferu pobrinuo se orkestar „Misija ViT“ iz Pečuha. Odr-
žan je i izbor za najbolju masku kao i tombola.

Predsjednik samouprave Kispesta György Zlatár i predsjednica samouprave XVI.
okruga Kinga Kolesza izjavili su nam kako im je cilj svim ovim događanjima, pa
tako i aktualnim karnevalom, privući i uključiti što više mladih te zajednički orga-
nizirati programe na kojima bi se Hrvati družili.

Na karnevalu su sudjelovali i dogradonačelnik Kispesta György Vinczek, diplo-
matski savjetnik Hrvatskog veleposlanstva Bruno Lopandić i prva tajnica velepo-
slanstva Marina Sikora.

Zanimljiv trojac

Neda Maretić

Prijateljice

Organizatori i uzvanici s dijelom nagrađenih

Licitarska srca na hrvatskoj katedri u Budimpešti

Na Katedri za slavensku filologiju Instituta za slavensku i baltičku filologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta „Eötvös Loránd“ u Budimpešti s ciljem što većeg zblizavanja kultura i upoznavanja običaja različitih zemalja održana je prezentacija na kojoj su sudjelovali i studenti hrvatskog jezika i književnosti. To je bilo jedno u nizu događanja koja katedra organizira kako bi studentima približila hrvatsku kulturu i baštinu.

Studenti i profesori

Nakon različitih predavanja koja su održali predavači s hrvatskih sveučilišta na danima otvorenih vrata ELTE-a dvije studentice hrvatskog jezika i književnosti predstavile su božićne običaje Hrvata na što ih je potaknuo lektor hrvatskog jezika Rene Čipan Banja. „Htjeli smo svima pokazati kakve božićne navike imamo u Hrvatskoj, a druga je ideja bila ta da pokažemo koliko toga imamo zajedničkog s Mađarskom, ali i s drugim državama i jezicima“, izjavio je Banja.

Naši su studenti i profesori pripremili čuvena licitarska srca. „Studenti su jako aktivni, ja sam ponosan na njih jer se rado uključuju u svaki zadatak. U vezi s izradom licitarskih srca

mogu reći da smo imali sreću jer su djevojke bile spremne, znale su kako ih pripremiti. Prvo su ih ispekale kod kuće, a onda su ih svi zajedno ovdje na katedri ukrašavali. Ponosan sam i na svojeg kolegu Renea. Ova je prezentacija bila njegova ideja“, izjavio nam je profesor jezikoslovnih predmeta Előd Dudás.

Pitali smo jednu od studentica koje su prezentirale program što

je za njih značila ova prezentacija.

„Za nas je to bio mali izazov. Predstavili smo tradiciju, kulturu Hrvatske i religiju. Sudeći po reakcijama publike, mislim da je bilo jako zanimljivo. Pripreme su bile isto tako zanimljive i tekle su u izvrsnom raspoloženju. Mislim da je jako važno imati ovakve prezentacije o svemu, ne samo o božićnim običajima. Na slavistici manje-više svi znamo za običaje drugih slavenskih država, no važno ih je što bolje upoznati“, izjavila je Lelle Tomszer.

Na prezentaciji su nazočni mogli čuti nešto više i o tradiciji izrade licitarskih srca.

Neda Maretić

26. Undanski bal HKD-a „Veseli Gradišćanci“

Attila Barcza pozdravlja goste

Gosti iz Slavonije

Folklorišti HKD-a „Veseli Gradišćanci“ iz Unde i njevi gosti kot i prijatelji iz Hrvatske 11. februara mulatovali su u horpačkoj gostionici „Tamás“. Veseljake je pozdravio parlamentarni zastupnik Attila Barcza, a bal je otvorila predsjednica Odbora za gospodarstvo Hrvatske samouprave Jursko-mošonsko-šopronske županije Marija Pilšić. Na zabavi bila je nazočna u zastupništvu Veleposlanstva RH u Budimpešti Marina Szikora, načelnik Unde Tamás Pintér, predsjednik Hrvatske samouprave Vedešina Fe-

Dio gostov

Petrovski Pinka-band u elementu

Foto: Csilla Pintér

renc Völgyi, načelnik Žire Ferdinánd Nagy i predsjednik Hrvatske samouprave Horpača Joško Egrešić. Osebjuna je bila radost domaćinov toga večera da su dospili na bal i slavonski prijatelji člani KUD-a „Lipa“ (Semeljci) na čelu s predsjednikom Mirkom Mihaljevićem. Oni su predstavili i bogati kulturni program kojega je sproveo burni aplauz. Uz ukusnu večeru, fenomenalnu atmosferu i prijateljsko druženje su izvljučene vrijedne nagrade na tomboli, a petrovski „Pinkaband“ je neumorno guslao sve do zore na još jednoč rasprodanom tradicionalnom balu Undancev.

Tiho

STARI GRAD

Muzej „Hansági“ u dotičnom gradu, na Ulici kralja sv. Štefana 1, srdačno vas poziva na otvaranje izložbe „Tradicije shodišćev u Mošonskoj županiji“ 2. marcijuša, danas, u 17 uri. Goste pozdravlja zastupnik Samouprave Staroga Grada István Pausits, a izložbu otvara povjesničar i muzeolog Balaž Martinšić, rodnom iz Bizonje. U programu muzički sudjeluje Nimški jačkarni krug „Heideröslein“. Dva glavna hodočasna mjesta Mošonske županije su Svetica za Jezerom i Máriakálnok, kamo jednako hodočastu Nimci, Hrvati i Ugri. Celje, Loreto i Máriavölgy su takaj obiljubljena mjesta vjernikov, ki na svako spodobno „putovanje“ idu s ciljem i istinskom vjerom.

Klupa
CAMBI
Kaštel
Kambelovac

**PETROVO SELO
KULTURNI DOM**
10. marc. 2023.
18:00 h
ulaznice / jegyek:
Rajmund Filipovits

Spomendan Đure Frankovića

Uspomenu na etnografa i sakupljača narodnih umotvorina Hrvata u Mađarskoj Đuru Frankovića čuva Narodnosni hrvatski vrtić u njegovu rodnom mjestu Lukovišću. Vrtić u suradnji s lukoviškom hrvatskom samoupravom već sedmu godinu zaredom na dan njegova rođenja organizira prigodan program u vrtiću i polaganje vijenca kod spomen-ploče koja je postavljena na zidu zgrade seoskog poglavarstva, rekla nam je voditeljica vrtića Aliz Iberpaker. Tako je bilo i 9. veljače 2022. godine. Ovogodišnje prisjećanje održano je u zatvorenu krugu i nazočnosti udovice preminuloga Đure Frankovića Katalin Franković. Odgajateljice su se

Kod spomen-ploče Đuri Frankoviću

Glumac lutkar László Nemes

Cvijete za tetu Katalin Franković

pripremile sa zanimljivom pričom prilagođenom dječjem uzrastu i svijetu bajki koja je mališanima dočarala tko je bio i kako je živio Đuro Franković. Uz priču koju im je ispričala njihova tetica Timea Prisztács djeca su pokazala što su sve naučila u vrtiću – brojalice, pjesmice, plesne korake. Potom su se odrasli i djeca

uputili u središte sela, gdje su kod spomen-ploče u čast Đuri Frankoviću položili vijence sjećanja. Istog dana u sklopu svečanog programa glumac lutkar László Nemes izveo je djeci lutkarsku predstavu, uprizorenu bajku Istvána Kormosa pod naslovom „A fázó rókafiak“.

Branka Pavić Blažetin

Udovica preminuloga Đure Frankovića Katalin Franković zahvalila je djeci

Mala stranica

Dan čitanja bajki

Mnogi „stari“ običaji polako padaju u zaborav. Jedan je od tih običaja i pričanje priča i bajki djece, obično prije spavanja. Naravno, bajke nisu samo za djecu, vjerujem da i stariji naraštaji rado čitaju. U svijetu postoji dan posvećen upravo tomu – pričanju bajki – koji se obilježava 26. veljače. Obilježite ga i vi čitanjem bajki: u razredu, u knjižnici, a zašto ne biste i u kafiću? Mnoge su bajke prilagođene animiranom filmu pa, iako ih niste čitali, možda poznajete sadržaj nekih najpoznatijih. Ipak, čitanje bajke sasvim je nešto drugo, tek se tad otkriva pravi čaroban svijet u našim mislima. Bajke nam prenose univerzalne poruke o važnim moralnim vrijednostima – o poštenju, hrabrosti, iskrenosti, razvijaju maštu, uče nas razlikovati dobro od zla. Osim Grimmovih i Andersenovih bajki prekrasne su i bajke iz pera hrvatske spisateljice Ivane Brlić-Mažuranić. Uz njezino ime često se veže i ime „hrvatski Andersen“. Ako još niste čitali njezine bajke, posudite njezina djela iz knjižnice, nećete se razočarati! A oni koji su već čitali njezine bajke neka provjere svoje znanje o spisateljici odnosno o njezinim djelima u našem kvizu. Odgovore provjerite na internetu!

Na satu Fizike

Pita učiteljica Pericu:
„Odakle dobivamo struju?“
„Iz džungle, učiteljice!“

„Kako to, iz džungle?“, zbunjena je učiteljica.

Pa, kad nestane struje, moj tata kaže: „Koji majmun je isključio struju?!“

KVIZ –

Što znaš o Ivani Brlić-Mažuranić?

- Ivana Brlić-Mažuranić rođena je...
 1874. u Zagrebu
 1874. u Ogulinu
 1938. u Zagrebu
- Njezin djed bio je književnik. Kako se zvao?
 - Josip
 - August
 - Ivan
- Koji je naslov njezine prve zbirke pripovijedaka?
 - „Priče iz davnine“
 - „Vile i vilenjaci“
 - „Čudnovate priče“
- Koliko je bajki u toj zbirci pripovijedaka?
 - deset
 - šest
 - osam
- Koju je od navedenih bajki napisala spisateljica?
 - „Crvenkapica“
 - „Djevojčica sa šibicama“
 - „Šuma Striborova“
- Njezin najpoznatiji roman je...
 - „Čudnovate zgode šegrta Hlapića“
 - „Nevjerni Iva“
 - „Blizanke“
- Kako se zovu likovi njezina najpoznatijeg romana?
 - Ivica i Marica
 - Hlapić i Gita
 - Katica i Marica
- Spisateljica je napisala pjesme i pripovijetke za dječake pod naslovom...
 - „Neustrašivi“
 - „Valjani i nevaljani“
 - „Dječaci Mažuranićeve ulice“
- Ivana Brlić-Mažuranić umrla je...
 - u Slavskom Brodu
 - u Zagrebu
 - u Karlovcu
- U kojem je gradu podignut spomenik Ivani Brlić-Mažuranić?
 - u Rijeci
 - u Zagrebu
 - u Slavskom Brodu

Usuglašeni programi u županiji

Hrvatska samouprava Zalske županije u Velikoj Kaniži 31. siječnja održala je svoju prvu sjednicu u 2023. godini. Na sjednici je nazočilo šest od ukupno sedam županijskih vijećnika. Nakon što je predsjednica Marija Vargović utvrdila kvorum te pregledala predaju imovinskih kartica, jednoglasno je prihvaćen predloženi dnevni red, a uz raspravu i sve točke dnevnoga reda. Prihvaćen je proračun za 2023. godinu, plan programa za 2023. godinu, ponovno je pregledan sporazum o suradnji sklopljen sa Skupštinom Zalske županije te je prihvaćeno izvješće predsjednice o aktivnostima u prošloj godini. Donesena je odluka o izmjeni naziva samouprave na mađarskome jeziku zbog promjene naziva županije u „Zala vármegye“.

Vijećnici županijske samouprave

Hrvatska samouprava Zalske županije za 2023. godinu prihvatila je proračun u iznosu od 3 643 656 forinti. Prihode čini operativna potpora iz državnog proračuna za tekuću godinu od 1 040 000 forinti, ostatak novca iz 2022. godine (942 656 forinti) te uračunat prihod iz prošlogodišnjeg natječaja koji bi trebao stići, a iznosi 1 661 000 forinti. Predsjednica Marija Vargović prisjetila se djelovanja samouprave u prošloj godini te nabrojila najvažnije aktivnosti. Županijska samouprava u 2022. godini ponajprije se usredotočila na mlade, pa je svoje programe usmjerila na njih: organizirala je vjerski i tamburaški kamp, izlet u Čakovec, hodočašće u pomurska mjesta u cilju upoznavanja crkava vlastite re-

gije, organizirala običaj izrade tradicionalnih pisanica, susret mladih tamburaša, božićni koncert tamburaša, dodijelila jednokratnu stipendiju za srednjoškolce koji u okviru školske nastave uče hrvatski jezik (pijaristička gimnazija u Velikoj Kaniži). Županijska samouprava materijalno je pomagala izdavanje knjige „Utvrda Novi Zrin na Muri“ te kupila žice za sve mlade tamburaške sastave koji su nastupili na božićnom koncertu. Županijska samouprava nadalje nastavlja na tome putu, želi i dalje ulagati u mlade te ih uključiti u razne programe koje organizira u suradnji s mjesnim samoupravama. Nakon pregleda i donošenja odluka o točkama dnevnog reda u sjednicu su se uključili i predsjednici mjesnih hrvatskih samouprava kako bi se usuglasili programi za 2023. godinu. Prema kalendaru događanja samouprave u većini planiraju svoje tradicionalne programe kao što su: Pomurski fašnik, hodočašće u korizmi, Susret zborova „Pozdravljamo Mariju“, Hrvatski dan, Traži se zvijezda Pomurja, Međunarodni filmski i tamburaški kamp, Hrvatski kamp, Hrvatski kulturni dan, Jesenski književni dani, đачke konferencije, Susret hrvatskih pomorskih zborova, Adventski koncert i drugo. Predsjednica je izvijestila nazočne da će se ove godine u Pomurju održati i neke državne priredbe Hrvata u Mađarskoj: Državno hodočašće, Dan Hrvata i Državni vjerski kamp. Stoga će regija imati i dodatne zadatke uz organiziranje svojih priredaba.

Beta

Mohačke buše u Kaniži

Ove godine pomurski žitelji nisu trebali putovati u Mohač kako bi se družili s mohačkim bušama. One su 4. veljače doputovala njima i preplavile ulice Velike Kaniže. Mohačke buše prvi su put posjetile pomurski grad zahvaljujući Građanskom čitateljskom krugu Male Kaniže, a zanimanje za njima bilo je veliko, što je potvrdilo mnoštvo okupljenih ljudi na ulicama i glavnom trgu. Mohačke buše u tradicionalnim su maskama krenule iz Male Kaniže gradskim ulicama prema glavnom trgu, gdje ih je dočeka

Mnoštvo ljudi s bušama na glavnom trgu

velik broj zainteresiranih te ih je pozdravio gradonačelnik László Balogh. Tradicija pohoda mohačkih buša uvrštena je na UNESCO-ov popis nematerijalne kulturne baštine. O mohačkim bušama pišu i crkveni spisi iz 18. stoljeća u kojima se spominje kako su mohački Šokci održavali pokladna veselja. Danas je pohod buša u Mohaču turistička atrakcija koja je poznata i u inozemstvu. Ovaj je put devetnaest buša predstavilo to veselje i običaj u Velikoj Kaniži. Njima su se uključili i domaći ljudi u maskama. Na veselju nije nedostajalo ni šokačko kolo koje su ovaj put odsvirali članovi Tamburaškog sastava „MužiKaj“ uz druge hrvatske skladbe. Mnogi su se slikali s bušama kako bi svojim domovima ponijeli uspomenu za sebe.

Beta

Škola tradicijskog pjevanja „Zapjevajmo kako su nas učili“ za odrasle: projekt u okviru programa „Erasmus+“ unutar ključne aktivnosti KA2 – područje obrazovanja odraslih

Održane aktivnosti učenja, poučavanja i osposobljavanja

Aktivnosti učenja, poučavanja i osposobljavanja uspješno su održane od 26. do 29. siječnja 2023. godine u Grosspetersdorfu (Konferencijska sala Hotela „GIP“) u Austriji, čime je nastavljena uspješna provedba projekta „Škola tradicijskog pjevanja Zapjevajmo kako su nas učili za odrasle“, koji se odvija u okviru programa „Erasmus+“ unutar ključne aktivnosti KA2 – područje obrazovanja odraslih.

Prvi dio aktivnosti bio je posvećen Radionici klapskog pjevanja koju je vodio istaknuti hrvatski etnomuzikolog, glazbenik i skupljač hrvatskog tradicijskog glazbenog narodnog blaga dr. sc. Joško Čaleta. U zanimljivom predavanju osvrnuo se na povijest nastanka klapa i njihov razvitak te važnost koju zauzimaju u hrvatskoj kulturnoj baštini. U praktičnom dijelu oformljene su dvije skupine pjevača – muška i ženska skupina koje je sačinjavalo nekoliko članova klapa sudionika: muška klapa „Dičaki“ iz Čembe (Austrija), ženska i muška klapa „Kastav“ iz Kastva (Hrvatska), ženska klapa „Biseri“ iz Unde (Mađarska), muška klapa „Ravnica“, ženska klapa „Rožica“ iz Bratislave (Slovačka) i muška klapa „Mali grad“ iz Kamnika (Slovenija). Svaka je klapa dvadesetak dana prije početka održavanja aktivnosti dobila šest notnih primjera kako bi ih sudionici bili u mogućnosti unaprijed pročitati i uvježbati. Voditelj Čaleta, ujedno i autor nekih notnih primjera, radio je sa skupinama na

Klupska radionica za žensku klapu s Joškom Čaletom

Joško Čaleta vodi radionicu tradicijskog pjevanja za mušku klapu

Članice ŽVS Biseri iz Unde i dr. sc. Joško Čaleta

oblikovanju interpretacije, isticanju specifičnosti klapskog izričaja, a rezultati su zaista bili impresivni. Većina je napjeva snimljena i poslužit će kao materijal za album (CD) čije je objavljivanje također predviđeno projektnom prijavom, a svjetlost dana ugledat će na kraju provedbe projekta. Dio aktivnosti tijekom Radionice klapskog pjevanja popratila je i Hrvatska televizija.

Drugi dio aktivnosti vodio je dr. Andrej Misson, slovenski skladatelj, pedagog i zborovođa, a tema je bila vokalna tehnika. Predavanje se sastojalo od teorijskog i praktičnog dijela. U teorijskom dijelu sudionici su upoznati s načinom kako tijekom pjevanja proizvesti što bolji i kvalitetniji ton, s posebnim naglaskom na pravilnu tehniku pjevanja radi očuvanja zdravlja glasnica, što omogućuje i jamči visoku razinu kvalitete glasa i nakon dugogodišnjeg bavljenja pjevanjem. U praktičnom dijelu uvježbavala se tehnika pjevanja uz vježbe za upjevanje i glazbene primjere navedene unutar trećeg poglavlja izrađenog Priručnika za učenje tradicijskog (klapskog) pjevanja i Kurikula naslovljena „Općenito o glasu i vokalnoj tehnici“. Navedeni priručnik i kurikulum predstavljaju glavni projektni rezultat koji je u ovoj fazi provedbe projekta upravo na održanim aktivnostima učenja, poučavanja i osposobljavanja pronašao svoju prvu praktičnu primjenu i mogućnost vrednovanja unutar projektnog partnerstva.

Radmila Zatelet, članica ženske klape „Kastav“

ZAGREB – Mađarski državni narodni ansambl 23. ožujka gostuje u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Prvi put u povijesti mađarskog scenskog folklornog plesa pripremili su predstavu koja prikazuje raznolikost tradicijsku kulturu naroda koji žive na području nekadašnjeg južnog dijela Austro-Ugarske: Hrvata, Mađara, Nijemaca, Srba i Rumunja. Ova tzv. južna regija ima raznoliku plesnu i glazbenu tradiciju te u sebi nosi specifičnosti srednjoeuropske i balkanske kulture koje su na ovim prostorima imale poseban međusobni utjecaj.

Voda je važan dramaturški motiv predstave: Tisa, Drava, Sava, Maros i Mura – toliko potoka i rijeka teče u istome smjeru kako bi na kraju u Dunavu postale jednake. Bogata simbolika vode – voda kao izvor života, sredstvo za pročišćenje i element preporođenja – specifična je za sve kulture. Uz pomoć tog bogatog sadržaja kroz različita razdoblja dolazimo do prikaza specifične plesne i glazbene kulture svakog krajoлика. Pomoću scenske slike prikazuju se različite slike na pozornici uz animaciju, projekciju i igre sjena. Vrlo važan dio predstave čine originalne nošnje koje prikazuju različitost pojedinih etničkih skupina s obzirom na različite krajeve navedenog područja. Predstava je nastala u okviru suradnje Palače umjetnosti iz Budimpešte (MÚPA) i Kuće tradicije – Mađarskog državnog narodnog ansambla.

KUKINJ – U organizaciji Udruge „Kökény Virágzásáért” 11. veljače priređeno je Pokladno druženje u Kukinju. U ranim poslijepodnevima vesele maškare krenule su od Doma kulture Ulicom Kossuth, Dózsza, József A. i natrag Ulicom Kossuth do Doma kulture. Djeca i mladi kao i oni nešto stariji pokazali su maštu u izradi maski. Nakon pokladnog mimohoda u Domu kulture organizirane su zanimljive radionice uz veselje, slatke sendviče i sokove, bogatu tombolu i izbor najbolje maske. U ostvarivanju programa uz spomenu tu udругu priključile su se i Hrvatska samouprava Kukinja te novoosnovana hrvatska udruuga „Kukinjski Hrvati”. Oni su se brinuli za večernju hrvatsku plesačnicu, a nisu izostali ni ukusni kolači (pokladne krafne).

CROATICA U MOHAČU

U sklopu pokladnih programa mohačkog Muzeja „Dorottya Kanizsai” 16. veljače u tom je muzeju promovirana dvojezična mađarsko-hrvatska knjiga autora Dinka Šokčevića pod naslovom „A magyarországi horvátok rövid története” / „Kratka povijest Hrvata u Mađarskoj”, koja je izdana u nakladi Neprofitnog poduzeća za kulturnu, izdavačku i informativnu djelatnost „Croatica” 2021. godine. U ime domaćina nazočne je pozdravila, a među njima i autora Dinka Šokčevića, ravnateljica Muzeja „Dorottya Kanizsai” Andrea Kolutacz-Hasanović. Razgovor s autorom vodila je ravnateljica Croatice Timea Šakan-Škrlin. Za glazbeni ugođaj brinuo se mohački Orkestar „Šokadija”.

POZIV

VIII. HRVATSKA DRŽAVNA KOBASIJADA U PEČUHU

U organizaciji Hrvatske državne samouprave, Hrvatskog kazališta u Pečuhu i Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata u Mađarskoj 22. travnja 2023. godine održat će se VIII. Hrvatska državna kobasijada u Pečuhu s početkom u 19 sati u Sportskoj dvorani „Lauber Dezső”.

Tijekom večeri nagradit će se najbolji proizvođači domaćih svinjskih poslastica u dvjema kategorijama: 1. kobasice, 2. salame (štifolder) i kulen. Organizatori pozivaju sve zainteresirane proizvođače navedenih domaćih suhomesnatih proizvoda iz svih hrvatskih regija u Mađarskoj da svoje proizvode (1 komad) prijave i dostave do 24. ožujka 2023. godine.

HRVATSKA DRŽAVNA
KOBASIJADA